

NA-kontorets strategi för inkludering och mångfald i Erasmus+

Innehåll

Introduktion	2
Inkludering och mångfald i Erasmus+	2
Ramverk för inkludering och mångfald i Sverige	2
NA-kontorets fokusområden 2025-2027	3
Om strategin	3
Syfte, användningsområde och intressenter	3
NA-kontorets uppdrag	4
Insatser för att främja inkludering och mångfald	4
NA-kontorets vision för inkludering och mångfald	4
Medarbetarnas ansvar	5
Sektorsspecifika utmaningar och prioriteringar	5
Skola	5
Yrkesutbildning	6
Högre utbildning	6
Vuxenutbildning	7

Introduktion

Inkludering och mångfald i Erasmus+

Erasmus+ strävar efter att vara ett inkluderande program som välkomnar mångfald och ser det som en berikande resurs. Inkluderande åtgärder och arbetssätt är integrerade i programmet på flera nivåer och omfattar olika delar. Europeiska kommissionen betonar i sin strategi för inkludering och mångfald¹ vikten av att alla ska ha likvärdiga möjligheter att delta i programaktiviteter, oavsett socioekonomisk bakgrund, kulturellt ursprung eller funktionsvariation. Erasmus+ ska också vara tillgängligt för små organisationer utan erfarenhet av internationellt samarbete.

Inkludering och mångfald i Sverige

Det svenska utbildningssystemet, med särskild tonvikt på skolan, karaktäriseras av ambitionen att vara till för alla, där varje elev har rätt till en likvärdig skola utan att de definieras av inbördes olikheter eller hinder i sitt lärande.

Det finns ingen nationell definition av begränsade möjligheter, eller liknande begrepp. Däremot pekar viss statistik och undersökningar på underrepresentation av vissa grupper inom Erasmus+ och i till exempel högre utbildning. Många olika faktorer kan skapa hinder för fullt deltagande i samhället, och en individ kan möta flera olika barriärer som tillsammans utgör ännu högre trösklar. Det kan röra sig om hinder så som funktionsnedsättningar, hälsoproblem, brister i utbildningssystemet, kulturella skillnader, sociala och ekonomiska hinder, diskriminering och att leva och verka på en perifer plats, antingen geografisk eller med hänsyn till kommunikation och transport. En mer utförlig beskrivning av hindren finns i Europeiska kommissionens inkluderingsstrategi².

Små organisationer med begränsad administrativ kapacitet och organisationer som är nya inom Erasmus+ och internationellt samarbete kan gynnas av mer tillgängliga projektformer och fördjupat stöd från NA-kontoret för att kunna ansöka om och genomföra projekt. Det saknas en definition av vad som utgör en liten utbildningsorganisation eller hur man mäter en organisations administrativa förmåga. Att en organisation är ny inom Erasmus+ är heller inte en god fingervisning om huruvida organisationerna har särskilda svårigheter att delta framgångsrikt i programmet. NA-kontoret har i uppdrag att främja inkludering och mångfald och bör utveckla arbetssätt som underlättar deltagande även för mindre och oerfarna organisationer.

Nationella riktlinjer för utbildning och lika möjligheter

I skollagen fastslås att alla ska ha lika tillgång till utbildning oavsett geografisk hemvist eller sociala och ekonomiska förhållanden.³ Jämlikhet ska gälla oavsett kön, etnicitet, religion, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.⁴

¹ https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/resources/implementation-guidelines-erasmus-and-european-solidarity-corps-inclusion-and-diversity_en

² Se särskilt avsnittet som behandlar definitioner i KOM:s inkluderingsstrategi.

³ Skollagen (2010:800) 1 kap, 8-9 §

⁴ Diskrimineringslagen (2008:567)

Yrkeshögskolan har ett ansvar att bryta könsbundna utbildnings- och yrkesval och motverka kränkande behandling.⁵ Anordnare av nationell yrkesutbildning för vuxna på gymnasial nivå ska särskilt främja jämställdhet mellan könen och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.⁶ Lärosäten ska arbeta för att bredda rekryteringen till högre utbildning och främja livslångt lärande.⁷ Folkbildningen ska minska utbildningsklyftor, stärka demokratin och öka mångfalden i vuxenutbildningen.⁸

UHR har i uppgift att främja breddad rekrytering till högskolan, motverka diskriminering och könsbundna studieval samt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Myndigheten ska främja de nationella minoriteternas rättigheter och de nationella minoritetsspråken inom högre utbildning.⁹

NA-kontorets fokusområden 2025-2027

NA-kontorets övergripande fokus under 2025–2027 är att stärka möjligheterna för inkludering genom kvalitativa insatser.

En av de huvudsakliga målsättningarna är att stödja projektägarna i deras insatser för att främja inkludering och mångfald i projekten. Insatser för att förtydliga regelverket, uppmärksamma och förklara möjligheterna till ekonomiskt stöd till deltagare med begränsade möjligheter och bistå med kompetenshöjande insatser är viktiga komponenter i det arbetet.

En annan övergripande målsättning är att rekrytera och ge anpassat stöd till oerfarna organisationer.

Om strategin

Syfte, användningsområde och intressenter

Strategin fungerar som vägledning för NA-kontorets arbete med att främja inkludering och mångfald inom Erasmus+, och är den brygga som kopplar Europeiska kommissionens inkluderingsstrategi till NA-kontorets konkreta insatser.¹⁰

Strategin har tagits fram genom ett samskapande med ett stort antal medarbetare för att säkerställa att den tar värdefulla perspektiv i beaktande blir ett användbart verktyg. Strategin speglas i NA-kontorets fleråriga

⁵ Lag (2009:128) om yrkeshögskolan, 3 och 6 §.

⁶ Förordning (2024:107) om stöd för en nationell yrkesutbildning, 7 §

⁷ Högskolelagen (SFS 2021:317) 1 kap, 5 §

⁸ Förordning (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2015218-om-statsbidrag-till_sfs-2015-218

⁹ Förordning (2012:811) med instruktion för Universitets- och högskolerådet, 1 kap, 14–16 §, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2012811-med-instruktion-for_sfs-2012-811

¹⁰ Denna strategi grundar sig på KOM:s inkluderingsstrategi och knyter därigenom an till EU-fördraget, EU:s sociala pelare och Förenta nationernas agenda 2030 för hållbar utveckling.

verksamhetsplanering (MWP) och den årliga verksamhetsplanen (WP) vad gäller inkludering och mångfald. Insatserna följs årligen upp i verksamhetsrapporteringen till Europeiska kommissionen (YR).

NA-kontorets uppdrag

Insatser för att främja inkludering och mångfald

NA-kontoret ansvarar för att leva upp till de krav på insatser för att främja inkludering och mångfald som stipuleras i styr- och policydokumenten för Erasmus+, framför allt i Europeiska kommissionens inkluderingsstrategi. Vidare ska NA-kontoret stödja projektägarna att leva upp till programmets krav på inkludering och likvärdighet¹¹.

Exempel på viktiga insatsområden är att:

- säkerställa inkluderande och tillgänglig information och ett inkluderande budskap i marknadsföringen av programmet
- förse bedömare med nödvändig kunskap om inkludering och mångfald för att kunna avgöra hur inkludering och mångfald speglas i projektansökningarna.
- stödja projektägarna att tillämpa inkluderande praxis i genomförandet av projekten, ge adekvat stöd till deltagarna, sprida lärande exempel och uppmärksamma förebilder
- ge särskilt stöd till små och oerfarna organisationer, bland annat genom att uppmuntra till användande av de verktyg och databaser Erasmus+ erbjuder och som kan underlätta steget in i Erasmus+
- uppmuntra till intern samverkan hos projektägarna för att främja inkludering och mångfald i programmet
- samarbeta med aktörer som kan förstärka genomslagskraften för inkludering och mångfald i Erasmus+
- skapa synergieffekter med andra prioriteringar inom Erasmus+, i synnerhet *den digitala omställningen* och *deltagande i det demokratiska livet, gemensamma värderingar och samhällsengagemang*¹².

NA-kontorets vision för inkludering och mångfald

Erasmus+ är tillgängligt för alla. Samhällets mångfald speglas i programmet och upplevs vara en tillgång som skapar berikande växelverkan mellan människor från olika samhällsgrupper och med olika förutsättningar.

¹¹ Bland annat i *Quality Standards* inom sektorerna skola, yrkesutbildning och vuxenutbildning (<https://erasmus-plus.ec.europa.eu/document/erasmus-quality-standards-mobility-projects-vet-adults-schools>) samt *ECHÉ* inom sektor högre utbildning (<https://erasmus-plus.ec.europa.eu/resources-and-tools/erasmus-charter-for-higher-education>).

¹² Övriga prioriteringar är: *den digitala omställningen; miljön och kampen mot klimatförändringarna; deltagande i det demokratiska livet, gemensamma värderingar och samhällsengagemang.*

Medarbetarnas ansvar

Medarbetarnas insatser är avgörande för att Erasmus+ ska främja inkludering och mångfald i praktiken. Alla medarbetare ska ha kännedom om strategin och sträva efter att förverkliga dess vision i det dagliga arbetet. Ett särskilt ansvar ligger på de chefer och medarbetare som leder inkluderingsarbetet och säkerställer att strategins mål integreras i sektorernas årliga planering och insatser. Roller såsom inkluderingsansvarig, sektorskoordinatorer, teamledare och monitoreringsansvarig ska bidra till att sammankoppla strategiska och operativa aspekter av NA-kontorets insatser inom inkludering och mångfald.

Sektorsspecifika utmaningar och prioriteringar

Varje sektor inom NA-kontorets verksamhetsområde har unika utmaningar som påverkar vilka aspekter av inkludering och mångfald som behöver lyftas fram. Detta avsnitt beskriver sammanhanget och de specifika utmaningar och prioriteringar för skola, yrkesutbildning, högre utbildning och vuxenutbildning som kommer att vara i fokus under 2025–2027. Sektorernas prioriteringar, liksom NA-kontorets uppgifter enligt Europeiska kommissionens inkluderingsstrategi¹³, bör ha en framträdande roll i sektorernas årliga planering av insatser.

Skola

Sektor skola har hög konkurrens om projektmedlen inom alla programdelar. Många skolaktörer är återkommande och erfarna. Sektor skola har som målsättning att verka för en utjämning av den ojämna konkurrenssituationen, genom att försöka nå fram till, uppmuntra och stötta de organisationer som befinner sig långt ifrån programmet. Prioriterade organisationer är de som bedöms ha särskilda utmaningar, främst gällande elevernas måluppfyllelse, och de som ligger geografiskt belägna i kommuner där Erasmus+ har förekommit i låg eller obefintlig grad sedan programperiodens början 2021.

Sektorns satsning *Erasmus+ för inkludering* kommer att fortgå under återstående delen av innevarande programperiod (2021-2027). Utvalda skolor med särskilda utmaningar kommer genom ett flertal insatser att processledas in i Erasmus+. Denna satsning gäller även för sektorerna yrkesutbildning och vuxnas lärande.

På grund av det goda söktrycket inom sektor skola och begränsade personalresurser kommer sektorn inte att fokusera på ökad kännedom om

¹³ Listade på sid 17-20 i Europeiska kommissionens inkluderingsstrategi.

programmet. Däremot kommer sektorn att sprida goda exempel från projekten för att visa på hur inkludering och mångfald kan främjas i programmet. Sektor skola kommer också att erbjuda stöd till skolor i kommuner som saknar erfarenhet av Erasmus+ men arbetar med eTwinning. För de skolorna kan ingångströskeln för deltagande i Erasmus+ antas vara lägre.

Yrkesutbildning

Yrkesutbildning inom Komvux och YH är utbildningsformer som växer men är underrepresenterade i Erasmus+. NA-kontoret har därför för avsikt att verka för att bredda deltagandet inom de utbildningsformerna. Sektorn kommer också att genomföra informationsinsatser riktade mot oerfarna organisationer. Insatserna ska med ett enklare tilltal framhålla möjligheterna i Erasmus+, Nordplus och Atlas och uppmuntra organisationerna att delta.

Under den första delen av innevarande programperiod är den registrerade andelen deltagare med begränsade möjligheter ungefär 15 % av det totala antalet deltagare inom sektorn. Dock finns en försiktighet bland projektägare att registrera att elever med begränsade möjligheter deltar i mobilitet. Det innebär att den faktiska andelen deltagare med begränsade möjligheter kan vara högre än vad projektägarna registrerar. Många projektägare upplever att den breda definitionen av vad som är begränsade möjligheter är svår att uttolka. Även det kan innebära att deltagare med begränsade möjligheter inte alltid anges i rapporteringen. Sektorn har därför ambitionen att underlätta för projektägare att registrera deltagare med begränsade möjligheter.

I UHR:s rapport *Betydelsen av utlandserfarenhet inom yrkesutbildning* framgår att flera av utbildningsanordnarna konstaterar att de har en stor andel elever med utmaningar såsom psykisk ohälsa, avlägsna geografiska lägen, neuropsykiatriska diagnoser och sämre socio-ekonomiska förutsättningar. Projektägarna upplever också svårigheter att kombinera målet om examen för eleverna med deltagande i utbyte, särskilt för elever som ligger efter i skolarbetet. Detta kan leda till att dessa elever missgynnas i urvalet till deltagande i Erasmus+. Ofta är det ett urvalskriterium att *ligga i fas med studierna*. Samtidigt vittnar utbildningsanordnare om att deltagande i Erasmus+ kan vara en sporre och bidra till att eleven blir mer motiverad i skolarbetet. För att synliggöra och inspirera kan goda exempel på detta användas i sektorns kommunikation.

Sektorn kommer att, liksom sektorerna skola och vuxnas lärande, ingå i satsningen *Erasmus+ för inkludering* under återstående delen av innevarande programperiod (2021-2027). Utvalda organisationer med särskilda utmaningar kommer genom ett flertal insatser att processledas in i Erasmus+.

Högre utbildning

Lärosätena står inför olika utmaningar i sitt arbete med inkludering och mångfald inom Erasmus+. Då nästan alla projektägare inom högre utbildning

länge arbetat med Erasmus+ har de en grundläggande förståelse för programmet och de fyra horisontella prioriteringarna, inte minst inkludering och mångfald. Sektorn kommer att prioritera stöd till lärosätena, i syfte att stärka deras insatser för att främja inkludering och mångfald, bland annat genom tematiska möten om inkludering. Rekrytering av nya organisationer är inte prioriterat inom sektorn. Nästan 90 % av de svenska lärosätena är aktiva inom Erasmus+ mobilitet och de lärosätena innefattar en stor majoritet av studentpopulationen i Sverige. De sex övriga lärosätena i Sverige har en sammanlagd studentpopulation om uppskattningsvis 1000-2000 studenter, att jämföra med den totala studentpopulationen på drygt 400 000 hösten 2025. På grund av den höga konkurrensen om projektmedel inom KA2 kommer sektorn heller inte att prioritera rekrytering av nya organisationer inom den programdelen.

Sektorn kommer att prioritera stöd till lärosätena i deras arbete med att erbjuda stöd före, under och efter en mobilitetsperiod för att säkerställa att åtaganden om inkludering i ECHE efterlevs. Sektorn kommer att stärka lärosätenas kännedom top-up för inkludering och inkluderingsstöd. Trots att många lärosäten har lång erfarenhet av Erasmus+ har några av de mindre lärosätena ibland svårt att implementera programmet effektivt. Ett fortsatt stöd till dessa lärosäten är en viktig åtgärd för inkludering i programmet.

Sektorn kommer att försöka bidra till att bredda deltagandet i internationell mobilitet inom grupperna doktorander och lärarstudenter. Möjligheterna till mobilitet inom programmet är särskilt brett för doktorander och internationell mobilitet är vanligt förekommande bland forskarstuderande. Doktorander är trots det underrepresenterade i studentmobilitet inom Erasmus+. För lärarstudenter är utrymmet för internationell mobilitet inom utbildningen ofta begränsat, vilken kan utgöra ett hinder för deltagande i programmet.

Vuxnas lärande

Sektorn vuxnas lärande uppvisar en stor bredd av aktörer men den gemensamma nämnaren är att de ofta arbetar med målgruppen personer med begränsade möjligheter. Inom folkbildning har den ekonomiska situationen försvårats med lägre statsbidrag, vilket resulterat i ett mindre kursutbud och mindre personalstyrka. Inom Komvux finns utmaningar i form av stora förändringar som ska implementeras, såsom nya kursplaner. En annan utmaning är att organisationernas planering för projekt med studentmobilitet försvåras av att antagning till Komvux är löpande och att studerande befinner sig i verksamheten under endast en kort tid.

Inom KA2 har sektorn ett högt söktryck och många återkommande och erfarna aktörer. Sektorn har som målsättning att verka för att utjämna den ojämna konkurrenssituationen genom att stötta de mindre och nya aktörerna. KA1-delen har däremot behov av fler aktörer generellt.

Sektorns målsättning är därför att nå ut till nya aktörer, främst inom formellt lärande, för att samtidigt verka för att öka volymen av studerandemobilitet,

vilket är ett högprioriterat mål för Europeiska kommissionen. Att sektorn når ut till relevanta aktörer, både för samverkan och fortbildning är här av stor betydelse för att nå detta mål.

Sektorn kommer att, liksom sektorerna skola och yrkesutbildning, ingå i satsningen *Erasmus+ för inkludering* under återstående delen av innevarande programperiod (2021-2027). Utvalda organisationer med särskilda utmaningar kommer genom ett flertal insatser att processledas in i Erasmus+.